

Міністерство освіти та науки України
Тернопільський національний економічний університет
Кафедра економічної теорії

Міждисциплінарна курсова робота
з економічної теорії
на тему:
«Макроекономічний аналіз зовнішньої торгівлі країни»

Студентки 2 курсу групи Ф-21
Кіт Н.В.

Науковий керівник:
к.е.н., доцент Возьний К.З.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ECTS _____

План

Вступ

1. Теоретичні основи зовнішньої торгівлі країни
2. Аналіз впливу зовнішньоекономічної діяльності на динаміку основних макроекономічних показників країни
3. Проблеми та перспективи розвитку зовнішньої торгівлі

Висновки

Список використаних джерел

Зміст

Вступ.....	4
1. Теоретичні основи зовнішньої торгівлі країни.....	6
2. Аналіз впливу зовнішньоекономічної діяльності на динаміку основних макроекономічних показників країни.....	10
3. Проблеми та перспективи розвитку зовнішньої торгівлі.....	18
Висновки.....	26
Список використаних джерел.....	28

Вступ

Залучення вітчизняної економіки до світових глобалістських заходів сприяє розширенню можливостей України щодо здійснення торговельних операцій на міжнародних ринках. Попри сприятливі ззовні умови для розвитку зовнішньої торгівлі існують перешкоди внутрішнього характеру – воєнно-політичний конфлікт на сході країни, погіршення економічних відносин із Росією, кризовий стан економіки держави. Відтак, змінюються умови та можливості співпраці вітчизняних підприємств із зарубіжними партнерами. Окремі напрями міжнародної торговельної співпраці стають тривалими, формують закономірності їх розвитку, інші носять короткостроковий характер, відображаючи певні тенденції співпраці.

Зважаючи на першочергове завдання підвищення вітчизняної економіки, зростання добробуту населення, підвищення якості та рівня його життя, питання міжнародної торгівлі є одним з інструментів урядової політики у вирішенні означених проблем. Відтак, актуальність даного дослідження обумовлена необхідністю дослідження розвитку міжнародної торгівлі України та встановлення перспектив використання такої співпраці з метою зміцнення вітчизняної економіки.

Високий рівень відкритості економіки України свідчить про важливість зовнішньої торгівлі як одного з основних факторів економічної динаміки. В той самий час міжнародне середовище стає все більш конкурентоспроможним і швидко змінюється. Отже, для України зміни в показниках зовнішньої торгівлі мають визначальне значення для забезпечення конкурентоспроможності національної економіки та сталого економічного зростання.

Розказується про світові коливання цін на різних ринках, що зумовлює корекцію спеціалізації України у товарах і технологіях у міжнародній торгівлі, а також про значну вразливість країни до зовнішніх дестабілізаторів, особливо стосовно фінансової або економічної кризи. У цьому контексті важливо проаналізувати особливості зовнішньої торгівлі України в різні періоди.

Зовнішня торгівля традиційно привертає значну увагу з боку провідних науковців та аналітиків. Питання динаміки структури зовнішньої торгівлі проаналізоване в роботі І. А. Гончар. Вплив зовнішньої торгівлі на забезпечення зовнішньої стійкості економіки досліджено Т. А. Тищук. Питання динаміки зовнішньої торгівлі та особливостей торговельних відносин України з країнами СНД та ЄС досліджено у роботі І. О. Пенської, яка продемонструвала необхідність інтеграції нашої країни у світовий економічний простір на паритетних умовах, як засіб захисту від загроз і викликів глобалізаційних процесів.

Метою курсової роботи є проведення макроекономічного аналізу зовнішньої торгівлі країни.

Об'єктом дослідження є аналіз зовнішньої торгівлі країни.

Предметом дослідження є особливості регулювання та основні напрямки аналізу зовнішньої торгівлі країни.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких завдань:

- охарактеризувати теоретичні основи зовнішньої торгівлі країни;
- провести аналіз впливу зовнішньоекономічної діяльності на динаміку основних макроекономічних показників країни;
- визначити проблеми та перспективи розвитку зовнішньої торгівлі.

Курсова робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел.

1. Теоретичні основи зовнішньої торгівлі країни

Історичний досвід показує, що економічний розвиток будь-якої країни неможливий без її активної участі у торговельних відносинах з іншими країнами світу. На сучасному етапі рівень міжнародного поділу праці не залишив державу, економічна діяльність якої була б ізольована від зовнішнього світу, а економічні процеси були закриті на національному рівні. Зростаюча роль глобалізаційних процесів у економічному зростанні країни в останні десятиліття виявляється головним чином у швидкому розвитку зовнішньої торгівлі. Фактично, реалізація активної зовнішньої торгівлі пояснює зміну рівня доходів найбагатших і найбідніших регіонів світу. З огляду на це, особливим інтересом у контексті викликів глобалізації є розвиток торговельних відносин, предметом яких є інновації. Торгівля останньою компенсує недостатнє забезпечення ресурсів і товарів і сприяє процесу стабільного збільшення національного доходу завдяки розвитку виробничих потужностей, тобто економічного процвітання країни [16].

Ретроспективний аналіз підходів до розуміння економічної сутності зовнішньої торгівлі містить роботу меркантилістів, класичних шкіл, неокласичних та неотехнологічних напрямків. Ці традиційні теорії стараються відповісти на питання про причини виникнення зовнішньої торгівлі, її вплив на країну, структуру експортних товарів та імпорт торговельних країн, пояснити вибір країни певної форми зовнішньоторговельної політики (табл. 1).

Порівняльний аналіз поглядів економічних шкіл на зовнішню торгівлю

Економічний напрям	Причини зовнішньої торгівлі	Ефект від зовнішньої торгівлі	Структура експорту та імпорту	Зовнішньоторговельна політика
Теорії меркантилізму (Т. Ман, А. Серра, А. Монкрет'єн, У. Стаффорд)	Нарощення можливостей накопичення капіталу	Економічне зростання країни експортера. Економічний занепад країни імпортера	Експорт готових виробів, імпорт сировини	Протекціонізм експорту готових виробів. Імпорт сировини
Класична школа	А. Сміт	Абсолютна перевага у виробництві товару	Розширення виробництва та споживання	Політика вільної торгівлі
	Д. Рікардо	Порівняльна перевага у виробництві товару	країн - торговельних партнерів	
Неокласичний напрям (Е. Хекшер, Б. Олін, П. Самуельсон, В. Леонт'єв)	Відмінність в забезпеченості країн факторами виробництва	Вирівнювання порівняльних та абсолютних доходів однорідних	Експорт товарів, вироблених надлишковими факторами виробництва, імпорт товарів, вироблених з	Політика вільної торгівлі

		факторів між країнами	дефіцитних факторів виробництва	
Неотехнологічний напрям (Б. Баласса, М. Познер, Р. Вернон)	Технічні зміни, що виникли в певній галузі однієї з торговельних країн	Ефект масштабу	Експорт високотехнологічних товарів	-

У економічній літературі є декілька визначень терміну "зовнішня торгівля". За словами І. Т. Балабанова та А. І. Балабанова, вона являє собою специфічну форму торгівлі між продавцями та покупцями з різних країн. За визначенням О. П. Кіреєва, зовнішня торгівля - це сфера грошових і торговельних відносин з однієї країни до іншої, яка є невід'ємною частиною міжнародної або світової торгівлі. Але найбільш чітко ця категорія розкривається в сучасному економічному словнику, вважається торгівля з іншими країнами, де товари експортуються з країни та імпортуються в іншу країну [13].

Зовнішня торгівля - це взаємодія країни з іноземними державами щодо руху товарів і послуг через державні кордони. Зовнішня торгівля дозволяє державі:

- а) одержувати додатковий дохід від продажу вітчизняних товарів та послуг за кордоном;
- б) насичення внутрішнього ринку;
- в) подолання обмежених національних ресурсів;
- г) підняття продуктивності, що спеціалізується на світовій торгівлі для постачання певної продукції на світовий ринок.

Зовнішня торгівля розкривається поняттями експорту та імпорту: перше стосується вивезення товарів і послуг за кордон та отримання іноземної валюти, а друге, ввезення їх з-за кордону за відповідний платіж. Експорт, а також інвестиції, збільшують загальний попит у країні та впроваджують мультиплікатор зовнішньої торгівлі, виробляючи основні, вторинні, третинні та інші галузі. Зростання імпорту обмежує дію цього ефекту через відтік фінансових ресурсів за кордон [9].

Країни, швидше за все, імпортують товари, які їхні вітчизняні підприємства не можуть виробляти як ефективно, так і дешево, як країна-експортер. Країни також можуть імпортувати сировину або товари, недоступні в межах своїх кордонів. Наприклад, багато країн імпортують нафту через те, що вони не можуть виробляти її на внутрішньому ринку або не можуть виробити достатньо для задоволення попиту. Угоди про вільну торгівлю та тарифні розклади часто диктують, які товари та матеріали менш дорогі для імпорту.

В даний час імпорт будь-яких послуг або товарів, здійснюваний законним способом з однієї країни або держави в іншу, є одним з найпоширеніших видів діяльності в торговельній сфері. Саме тому імпорт становить основу міжнародних економічних відносин.

Методи експорту товару або товару, або інформації включають пошту, доставку вручну, авіап перевезення, доставку суднам, завантаження на веб-сайт або завантаження з веб-сайту. Експорт також включає розповсюдження інформації, що надсилається електронною поштою, вкладенням електронної пошти, факсом або в телефонній розмові.

Зовнішня торгівля організована відповідно на розроблених принципах вперше в 1947 році, які зафіксовані Генеральною угодою про торгівлю та тарифи (ГАТТ). У 1996 році вона була замінена Світовою організацією торгівлі (СОТ), яка розглядається як зовнішня торгівля, яка включає обмін товарними послугами і купівлю-продаж інтелектуальної власності.

2. Аналіз впливу зовнішньоекономічної діяльності на динаміку основних макроекономічних показників країни

Зовнішня торгівля відіграє важливу роль в українській економіці. Тенденція на 2012-2016 роки полягала у зниженні доходів від експорту товарів та зменшенні експорту агропродовольчих товарів. Не зважаючи на загальну негативну тенденцію, у 2017 році відбулося збільшення експорту, у тому числі сільськогосподарської продукції. У 2017 році загальний обсяг експорту склав 43,3 млрд доларів США, що на 19% більше, ніж у 2016 році. З першої половини 2018 року обсяг експорту України становив 23,3 млрд доларів США, що на 3% нижче, ніж за аналогічний період минулого року [6].

З 2012 року обсяг експорту та імпорту товарів зменшився вдвічі в розмірі доларів. Але рівень відкритості української економіки залишається високим, що зумовлює його вразливість до зовнішніх шоків.

Структура торгівлі в останнє десятиліття також істотно змінилася:

– в експорті на 2013 рік частка європейських країн у торгівлі з Україною поступово зменшилась, але почала зростати з 2014 року, зокрема через Угоду про асоціацію з ЄС та диверсифікацію джерел постачання енергії. Проте частка української продукції в європейському імпорті залишається надзвичайно низькою;

– зовнішньоторговельний оборот з країнами Азії неухильно зростає, і за останні три роки він став найбільшим споживачем українського експорту;

– обсяг торгівлі з країнами СНД, зокрема з Росією, почав знижуватися у 2012 році. Падіння значно погіршилося в 2014-2016 роках через збройні агресії та обмеження торгівлі та транзиту РФ;

– з 2010 року українські експортери збільшили свою присутність на африканських ринках, переважно внаслідок експорту пшениці [14].

При експорті товарів орієнтування сировини активізувалося внаслідок зниження пропозиції машинобудівельної продукції до країн СНД. Крім того,

експорт металургійної та хімічної продукції знизився і, що більш важливо, для азіатських країн.

На відміну від цього, обсяги експорту продовольчих товарів для всіх регіонів (насамперед кукурудзи та олії) швидко зростали, навіть після появи нових ринків збуту.

Традиційно в імпорті займала частина енергії, але внаслідок заходів щодо економії на споживанні та зниження цін в останні роки частка енергії суттєво зменшилась.

Споживчий попит був одним з основних драйверів імпорту до 2013 року (після кризи 2009 року), а до 2016 року зростання імпорту було зумовлено головним чином інвестиційною активністю.

Протягом 2014-2016 років українські обсяги зовнішньої торгівлі товарами суттєво впали під вплив збройної агресії та обмежень торгівлі Росії, низьких світових цін на товари, скорочення споживання енергії та стиснення внутрішнього попиту [11].

Однак, з цих же причин (передусім втрата великого ринку збуту та частини комплексу виробництва), а також завдяки Угоді про асоціацію з ЄС, зараз відбувається суттєва трансформація зовнішньої торгівлі України. Це закликає вітчизняні підприємства шукати нові ринки та створювати конкурентоспроможні виробничі продукти.

Структурні зміни відбуваються повільно, внаслідок чого в найближчі роки характер сировини українського експорту буде зберігатися, що призведе до високої залежності зовнішньої торгівлі України від шоків на світових ринках.

До того ж, залежність української економіки від енергопостачання та високотехнологічної продукції призведе до значного обсягу імпорту. Як наслідок, очікується, що дефіцит поточного рахунку залишатиметься досить значним (близько 4% ВВП), без урахування очікуваних сприятливих зовнішніх цінових умов.

Такі обсяги дефіциту не повинні загрожувати економіці, за умови, що головним фактором їх формування є попит на інвестиції. Останній матиме позитивний вплив на майбутній розвиток економіки, його потенціал для збільшення обсягів експорту та заміни імпорту, відповідно, для поліпшення зовнішнього становища у майбутньому [14].

Крім того, експортний потенціал України можна значно розширитися, зважаючи на зусилля, спрямовані на більший відкритий доступ до зовнішніх ринків. Тому було підписано Угоду про Зону вільної торгівлі (ЗВТ) з Канадою, переговори про створення ЗВТ з Туреччиною перебувають на кінцевому етапі, ведуться переговори щодо угод з Ізраїлем, окремими країнами Африки й Азії.

Існування Угод про ЗВТ не гарантує збільшення обсягу зовнішніх продажів товарів. Проте вони заохочують вітчизняних виробників підвищити конкурентоспроможність продукції, навіть адаптуючись до нових стандартів, стандартів сертифікації та процедур контролю, а також до модернізації виробництва.

Динаміка агропродовольчого експорту показала аналогічний тренд, подібну до іншої частини експортних товарів, але темпи скорочення агропродовольчого експорту були нижчими, ніж загалом, не зважаючи на спад після кризи 2012/13 років, зростання постачання вже спостерігався в 2016 році. Історично склалося, що рекордний обсяг агропродовольчого експорту спостерігався в 2012 році, що склало близько 17,9 млрд доларів США. Рекордне значення було майже досягнуто в 2017 році: експорт становив 17,8 млрд доларів США.

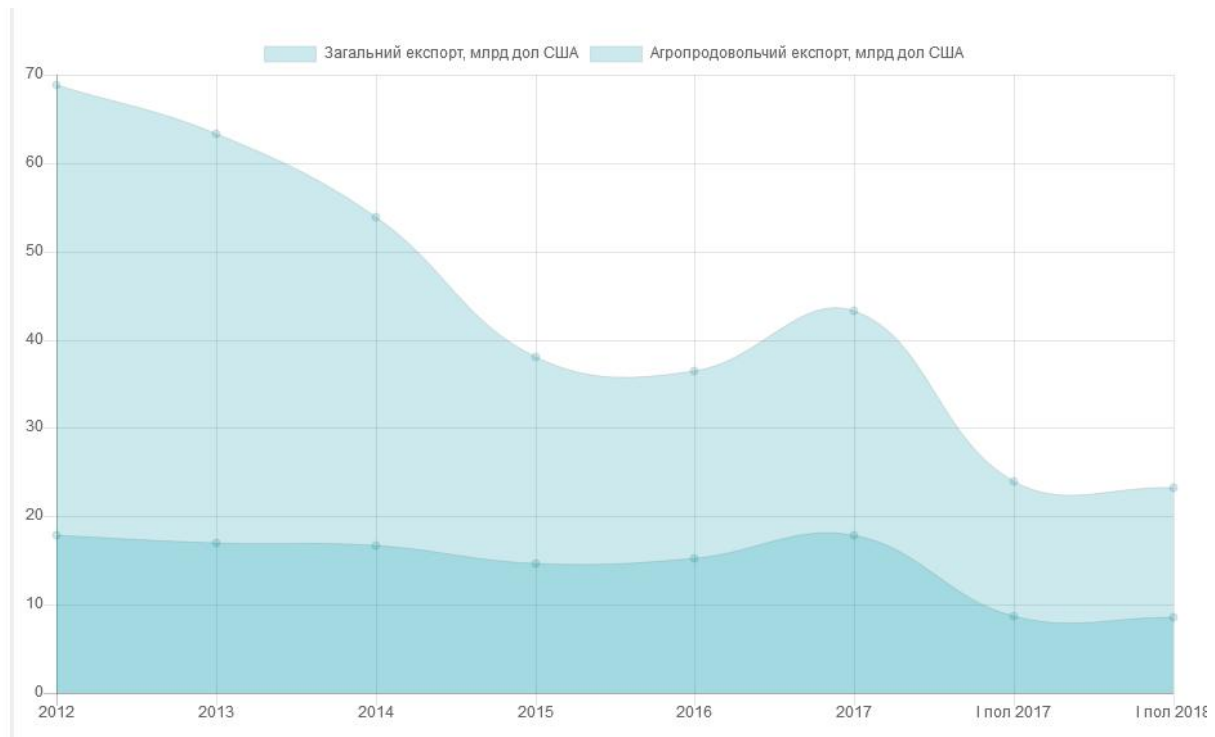

Рис. 1. Динаміка експорту з України [6]

Зовнішня торгівля відіграє важливу роль в українській економіці. Тенденція останніх п'яти років полягала у зниженні доходів від експорту товарів та, водночас, зменшенні експорту агропромислової продукції. На відміну від цього, незважаючи на загальний негативний тренд, експорт не агропромислової продукції зменшився набагато швидше, ніж сільськогосподарський експорт, а на 2017 рік експорт сільськогосподарської продукції збільшився. У 2017 році експорт сільськогосподарської продукції досяг 17,8 млрд доларів США, що на 16% більше, ніж у 2016 році, і це майже рекордний показник. Історично склалося, що рекордний обсяг експорту спостерігався в 2012 році, склавши близько 17,9 мільярда доларів США.

За останні п'ять років частка продукції АПК в структурі експортної виручки України збільшилася з 27% у 2013 році до 41% у 2017 році. За підсумками першої половини 2018 року частка сільськогосподарських продуктів склала 36,5%. Однак слід вказати, що основою сільськогосподарського експорту залишається експорт сировини, тобто продуктів рослинного походження: пшениця, кукурудза, ячмінь і соя. Частка цього продукту в структурі складає близько 55%.

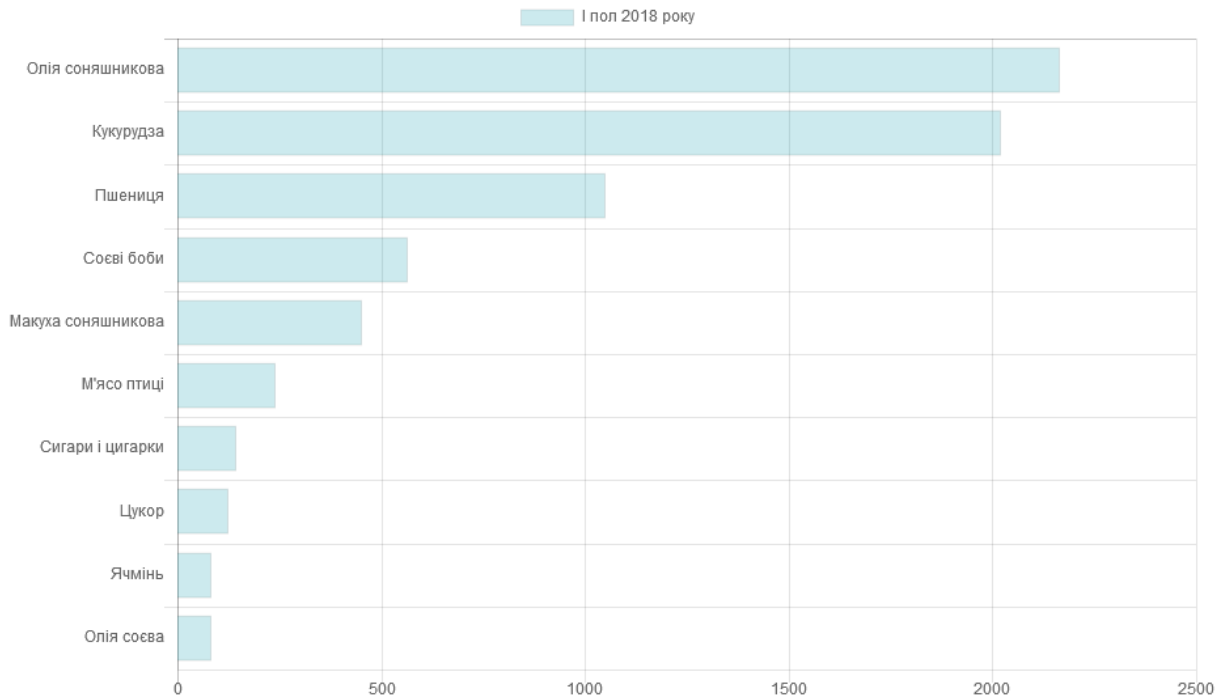

Рис. 2. Топ-10 продуктів агропродовольчого експорту, перше півріччя 2018 року, млн доларів США [6]

Соняшникова олія займає лідируючі позиції в експорті сільськогосподарської продукції, а її обсяг продажів у період з січня по червень 2018 року досяг 2,2 млрд доларів США. Україна є провідним світовим виробником та експортером соняшникової олії протягом кількох років. Решта ключових позицій займають зернові культури (кукурудза, пшениця, ячмінь), а також олійні культури (соєві боби) та перероблені олійні культури (соняшникова макуха). Ці ТОП-10 продукти складають 82% всього експорту сільськогосподарської та харчової продукції з України.

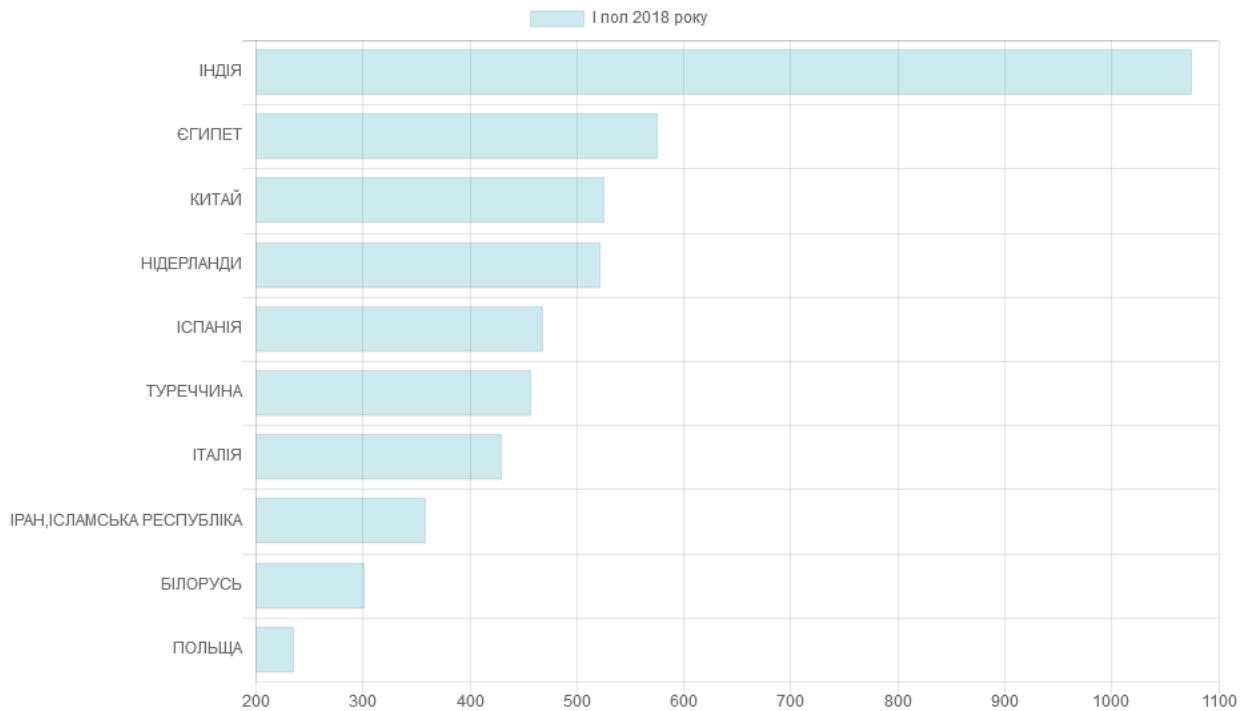

Рис. 3. Топ-10 ринків збуту української продукції, перше півріччя 2018 року, млн доларів США [6]

Основним ринком збуту української сільськогосподарської продукції залишається азіатський ринок, який чомусь знизив свою участь в структурі українського експорту в 2017 році до 45%, з 48% в 2016 році. Основними країнами-партнерами Азії в 2017 році були Індія, Туреччина та Китай. На другому місті - країни ЄС, частка яких становить 32%, головними партнерами якої є Нідерланди, Іспанія та Італія. Три лідери покриваються африканськими країнами, які у свою чергу займають 14%. Основними партнерами у Африці є Туніс, Єгипет та Марокко.

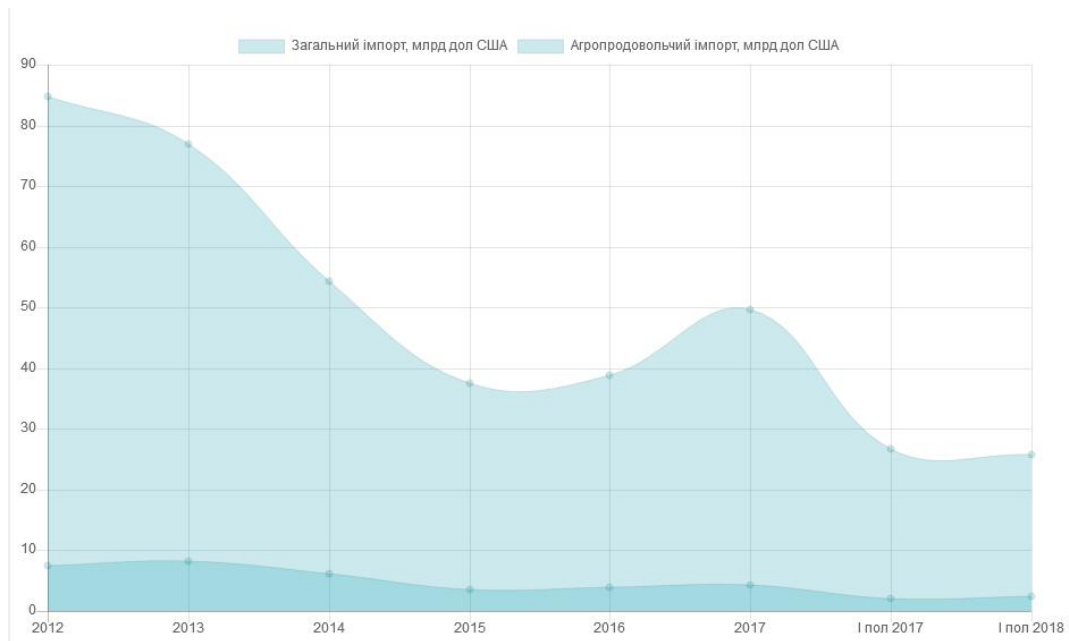

Рис. 4. Динаміка імпорту до України [6]

Імпорт після кризи 2012/13 років також показав уповільнення темпів зростання. Однак з 2016 року спостерігається збільшення закупівель імпорту Україною, як для продукції, так і для сільськогосподарської продукції. У 2017 році імпорт сільськогосподарської продукції зріс на 10,5% у порівнянні з 2016 р. і склав 4,3 млрд доларів США. За перші шість місяців 2018 року загальний імпорт склав 25,7 млрд доларів США, що на 4% менше, ніж за аналогічний період минулого року. Тоді імпорт сільськогосподарської продукції протягом цього періоду збільшився на 20% і склав 2,4 млрд доларів США.

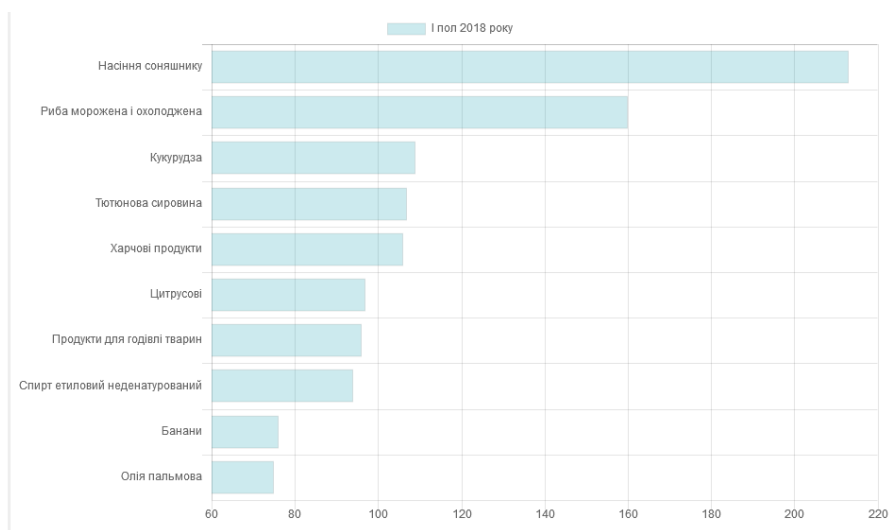

Рис. 5. Топ-10 продуктів агропродовольчого імпорту, перше півріччя 2018 року, млн доларів США [6]

Поміж українських аграрних імпортів насіння соняшнику має перше місце, у період з січня по червень 2018 року обсяг закупівель становить 213,3 млн доларів США. Друге місце посідає заморожена риба (159,9 млн доларів США), на третьому місці - кукурудза (108,6 млн доларів США). Закриває ТОП-10 продуктів аграрного імпорту олія пальмова, обсяг імпорту за перше півріччя 2018 року склав 75,4 млн доларів США. Частка топ-10 продуктів агропродовольчого імпорту в Україні становить 47%.

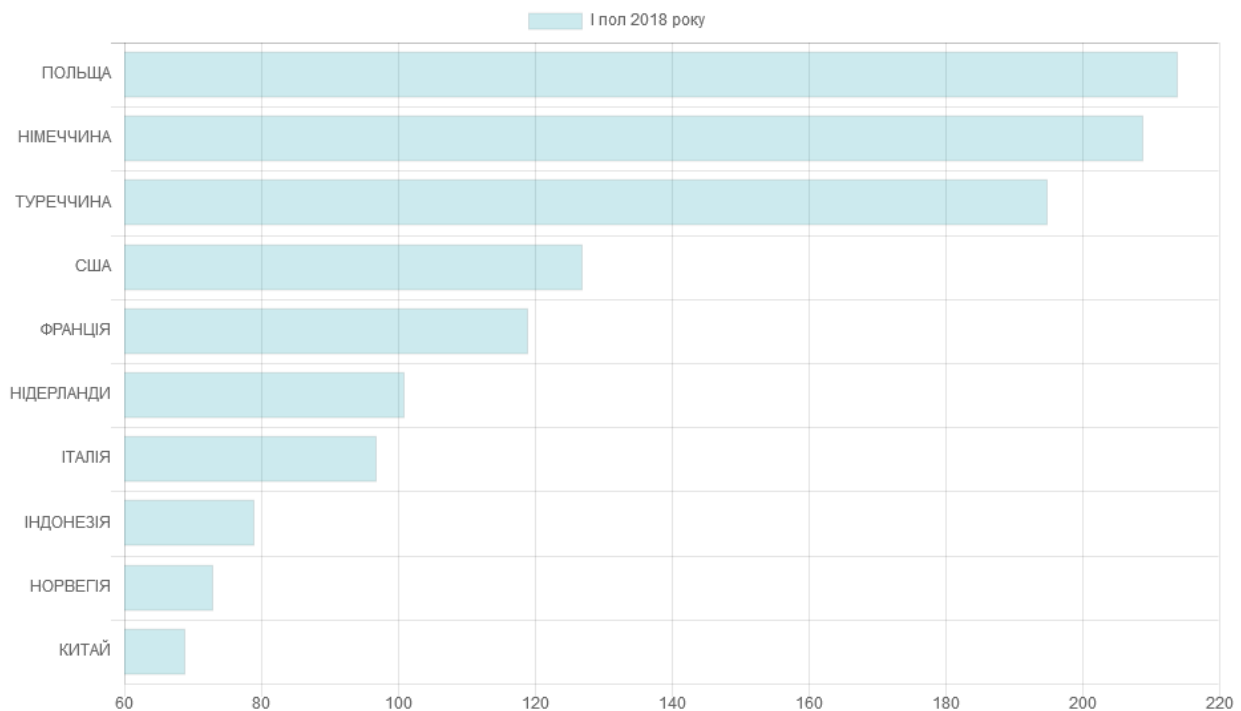

Рис. 6. Топ-10 країн-постачальників агропродовольчої продукції в Україну, перше півріччя 2018 року, млн доларів США [6]

В останні роки Україна розширила свій імпорт з Польщі, яка займає перше місце в структурі агропродовольчого імпорту України. В першій половині 2018 року імпорт з країни склав 214,1 млн доларів США. Друге місце у Німеччині - 208,9 млн доларів США та третє місце - Туреччина - 194 мільйони доларів США. Загалом, 10 провідних країн-постачальників сільськогосподарської продукції в Україні - складають 54% загального агропродовольчого імпорту України.

3. Проблеми та перспективи розвитку зовнішньої торгівлі

Зараз світ стикається з погіршенням харчової кризи, зростанням попиту на сільськогосподарську продукцію та збільшенню шансів виснаження продуктивності сільськогосподарської продукції в основних аграрних країнах. Це дозволяє Україні зміцнювати свої позиції на світових ринках завдяки збільшенню експорту сільськогосподарської продукції. Сільське господарство з цілою низкою конкурентних переваг, таких як благодатний природно-кліматичний потенціал, величезна площа сільськогосподарських угідь, розвинена транспортна мережа, близькість до основних ринків, наявність відносно дешевої робочої сили тощо, повинна повністю використати її, посилити свою позицію на світовому ринку сільськогосподарської продукції [2].

Погіршення економічних відносин між Росією та Україною в тій чи іншій мірі вплинуло на торгівлю України з іншими країнами СНД, оскільки, як було зазначено вище, досить високі темпи скорочення експортно-імпорتنих операцій з цією групою країн. По-перше, в даному випадку проявилася належність, наприклад, Білорусі та Казахстану до митного союзу, головна роль, в якій належить Росії. По-друге, погіршення російсько-українських відносин ускладнило економічні відносини між Україною та країнами Закавказзя та Центральної Азії, що транзитом здійснюються через територію Росії. Нарешті, не варто забувати, що багато в чому однотипний, сировинний характер економіки пострадянських держав є важливим фактором, який ускладнює та обмежує їхні зв'язки між ними. З одного боку, всі перераховані фактори негативно впливають на торгівлю між Україною та іншими пострадянськими державами, з іншого боку, однотипний характер економічних проблем, з якими стикаються пострадянські держави, створюють додаткові можливості для українських підприємств щодо експансії на ці ринки, їм вони часто добре відомі.

У той же час потрібно з'ясувати, що сферою вітчизняної експортної діяльності, котра, ймовірно, найбільш постраждала від сьогоденного погіршення російсько-українських відносин, є аерокосмічна галузь. Проте гібридна війна та пряма військова агресія в Криму та Донбасі значною мірою усунула можливість співпраці України в техніко-військовій сфері з державою агресором. Внаслідок цього в порядку денному перед Українською державою стоїть питання щодо розробки і впровадження заходів, спрямованих на збереження вітчизняного аерокосмічного потенціалу та сприяння експансії українських підприємств на міжнародних ринках відповідних товарів та послуг, альтернативних російському.

Загалом, питання розвитку високотехнологічного експорту мають велике значення для України. До недавнього часу більшість цих експортів були призначені для Росії та інших країн СНД. В даний час закритий тільки російський ринок для українського високотехнологічного експорту. Як і в інших країнах СНД, навіть членів Митного союзу, їхні ринки не варто вважати втраченими для українських товаровиробників. По-перше, на відміну від відносин з Росією, двосторонні відносини України з цими державами досить дружні. По-друге, не потрібно переоцінювати можливість російського втручання у двосторонні відносини України з іншими пострадянськими державами. В цілому експорт продукції вітчизняної космічної галузі є найбільш уразливим, враховуючи значне погіршення відносин між Росією та Україною. Тому саме вона потребує більшої уваги та підтримки з боку держави [4, С. 26-29].

Безумовно, це не означає, що інші сфери українського експорту не заслуговують на належну увагу та підтримку. Проте попит на продукцію інших українських експортних секторів не такий специфічний, як попит на продукцію вітчизняної космічної галузі. У останні роки досить успішно просуває на міжнародні ринки свою продукцію вітчизняне літакобудування. Слід зазначити, що більшість вітчизняних високотехнологічних товарів належать до категорії інвестиційних товарів, які з часом мають дуже різну потребу. Тому експорт

високотехнологічної продукції України має бути скоординований з відповідними заходами для підтримки кредитів, податків та інвестицій їх виробництва. Тільки тоді зможуть придбати міцні позиції цієї української промисловості на міжнародних ринках. У цій сфері держава повинна відіграти унікальну роль.

Останнім часом Україна має великі надії на зростання національного експорту через початок угоди про вільну торгівлю з ЄС від 1 січня 2016 року. Проте експортна діяльність в умовах зони вільної торгівлі з ЄС вимагає від української сторони не лише покращити організацію роботи, а передати її на якісно новий рівень. Крім того, ця вимога застосовується як до діяльності підприємств, так і до діяльності державних органів. Проте іноді висловлюється думка про те, що після початку функціонування ЗВТ з ЄС імпортовані європейські продукти витісняють нашу українську продукцію з внутрішнього ринку. Проте, експерти відзначають, що поточний курс євро по відношенню до гривні таких побоювань є безпідставні, тому що цінова конкуренція на внутрішньому ринку, в цей час більше сприяє українським товаровиробникам, ніж європейським. Однак, як показує вітчизняний та міжнародний досвід, завжди спираючись на переваги цінової конкуренції не слід [8, С. 124-125].

Як показав попередній аналіз, зараз відбувається досить радикальна трансформація української зовнішньої торгівлі на галузевому та географічному рівнях. У той же час надзвичайно важливо забезпечити, щоб під час цієї трансформації українська економіка не йшла шляхом деіндустріалізації. Безумовно, Україна повинна використовувати свої конкурентні переваги у харчовій промисловості на світовому ринку. Крім того, зростання світового попиту на харчові продукти робить його потужним інструментом не лише в галузі геоekonomіки, але також у сфері геополітики. Проте, надзвичайно важливо, щоб Україна збільшила свою частку експорту продукції з високою доданою вартістю, особливо високотехнологічної продукції. І тут економічна та державна діяльність повинна бути об'єднана на основі національної зовнішньоторговельної політики. Скажімо, бізнесмени та експерти багато

скаржаться на незадовільну роботу посольств України та зовнішньоекономічних місій з підтримки просування українських товарів та послуг на зовнішні ринки. Враховуючи поточне погіршення міжнародної конкуренції, збереження рівня стабільності та безперервності роботи українських представництв за кордоном щодо підтримки на користь вітчизняного експорту загрожує його застою, а в деяких ринкових сегментах зменшить обсяги експорт [9].

З удосконаленням структури сировини українського експорту, проблеми їх географічної диверсифікації органічно пов'язані, що зараз є дуже важливим. На думку експертів Національного інституту стратегічних досліджень, висока концентрація зовнішньої торгівлі України триває (понад 70% збуту внутрішніх продаж складають лише 18 країн та більше 80% імпорту з 18 країн), існує потенціал нереалізований для розширення географії торгівлі. Проте для того, щоб це розширення було ефективним та мало усталений характер, він повинен базуватися на диверсифікованій товарній структурі зовнішньої торгівлі. Отже, у відповідь на введення Росії російськими торгових санкцій проти Туреччини за збитий російський військовий літак в українських ЗМІ, було заявлено про можливість постачання українського продовольчого ринку в Туреччину. Безумовно, завоювання будь-якого нового ринку має важливе значення для розвитку експорту. Проте для довгострокового успіху у зовнішній торгівлі вони повинні базуватися на збалансованій міжнародній стратегії конкуренції для національної економіки [3, С. 69-71].

Що стосується імпорту товарів та послуг в Україну та успіху диверсифікації енергопостачальників, не потрібно забувати про постачання виробничих товарів в Україну, особливо про машини та обладнання, необхідне для модернізації української економіки. Не упускає актуальність і проблеми розвитку в Україні виробництва заміщення імпорту різних товарів. До того ж, це сприятиме створенню справжньої зони вільної торгівлі з Європейським Союзом, низької вартості української робочої сили та обмінного курсу гривні, що очікується у найближчі роки.

Основними недоліками українського експорту сільськогосподарської продукції є те, що, по-перше, широко поширені продукти з низькою доданою вартістю, тоді як частка готових продуктів є незначною. По-друге, ціни на українську сільськогосподарську продукцію є низькими в порівнянні із середніми світовими цінами. Наприклад, виходячи із вартісних показників експорту, ціна на одну тонну української пшениці, проданої на світовий ринок у 2015 році, становила 188 доларів Сполучених Штатів у порівнянні з середньою ціною в 254 доларів США, кукурудза - 161 проти 242 доларів США [9]. Це може свідчити про низький рівень маркетингової активності, навмисне приховування реальних заробітків в іноземній валюті та низьку якість продукції українських аграріїв. На нашу думку, насправді всі ці фактори є внутрішніми.

Кризові процеси в українській економіці, які значно зросли за останні роки, негативно вплинули на стан зовнішньої торгівлі та, зокрема, на експорт агропромислової продукції. У 2013 році загальний обсяг експорту української продукції зменшився з 62,3 до 36,4 млрд доларів США в 2016 році, отже на 41,6%.

Протягом цього періоду експорт продуктів харчування знизився, але меншою мірою - з 16,9 млрд доларів до 15,5 млрд доларів США (9,7%). Найбільш істотне скорочення експорту сільськогосподарської продукції відбувається шляхом категорії " Готових харчових продуктів" (зменшення на 30%) та "Живих тварин. Продукти тваринництва "(-28,4%) Єдиною групою продуктів для збільшення обсягів експорту є " Жири та масла тваринного або рослинного походження "(до 13,3%). Позитивним є те, що товари даної групи відносяться до продуктів з відносно високою доданою вартістю, оскільки експортується, головним чином, олія нерафінована [12].

Загалом, частка сировини в українському експорті агропродовольчої продукції становить 58% (сільськогосподарська продукція) та 42% продукції з вищою доданою вартістю (продукція харчової промисловості).

Окрім кризи, однією з головних причин зниження доходів від експорту сільськогосподарської продукції за останні роки є падіння світових цін на зернові, особливо на пшеницю та кукурудзу, на які припадає велика частка загального експорту сільськогосподарської продукції; зниження обсягу виробництва деяких видів рослин у роки, в яких кліматичні умови є несприятливими; втрата ринку збуту в Росії, особливо тваринних походжень та солодких продуктів; зменшення торгових площ у зоні АТО; зниження ефективності агропромислового комплексу України через старіння та погіршення інфраструктури; повільний темп інновацій; вплив іноземних інвестицій у зв'язку з економічною та політичною кризами в Україні.

У результаті зниження загального експорту частка продуктів харчування в загальному експорті зросла з 27,2% у 2013 році до 42,0% у 2016 році [5].

Агропродовольчий комплекс стає основним постачальником експортної продукції. Однак більшість рослинних продуктів є сировиною з низькою доданою вартістю. Основу експорту сільськогосподарської продукції залишають насіння пшениці, кукурудзи, ячменю, сої та ріпаку, а харчові продукти переважно - продукти, отримані з перероблення соняшникової олії та макухи.

Орієнтація з експортних операцій до обмеженої кількості ліній сільськогосподарської продукції не є виправданим. Висока ефективність експортних операцій може бути досягнута, якщо існує досить широкий спектр продуктів, які можуть бути запропоновані на зовнішніх ринках. Залежно від ситуації на світовому ринку, можна маневрувати з доставкою певних товарів, підвищувати ціни на більш сприятливі умови продажу. У промислово розвинутих країнах діапазон сільськогосподарських продуктів, які можна експортувати, зазвичай дуже великий. В Україні перелік цих продуктів зменшується, і пшениця, кукурудза, ячмінь, соя та ріпак (з обсягом експорту 83,6%) служать основою для експорту рослинних продуктів, а харчові продукти переважно представлені соняшковими продуктами: олією (57,8%) та макухою (11,7%). Як справедливо зазначила Н. А. Карасьова, обмежена

кількість товарних позицій, на які припадає велика частина валютних надходжень, свідчить про слабку диверсифікацію експортних потоків сільськогосподарської продукції. Прикладом можливої диверсифікації експорту рослин є перетворення зерна пшениці в борошно як продукт з вищою доданою вартістю. Для збільшення експорту борошна задовольняються всі необхідні умови - наявність достатньої кількості зернових та виробничих потужностей (близько 600 виробників борошна). Проте пасивність українських виробників і експортерів борошна повинна бути подолана [16].

Враховуючи відносно велику світову торгівлю пшеничною мукою (близько 13,5 млн. тонн), Україна має лише 370 000 тонн (з середньорічним обсягом експорту пшениці 12,4 млн тонн на період 2013-2016 рр.). Основні країни-експортери: Туреччина, Казахстан та Пакистан, становлять понад 40% світової торгівлі борошном. Це незважаючи на те, що Туреччина та Пакистан також імпортують пшеницю, в тому числі і з України.

Важливість диверсифікації українського експорту сільськогосподарської продукції для підвищення їх ефективності демонструє структуру світового експорту сільськогосподарської продукції. За даними UNISTAD, у 2015 році 10 основних товарних груп становили 52,7% від їх загальної вартості. У світі торгівля сільськогосподарською продукцією загальним обсягом 1,3 млрд доларів США становить лише 3,8% для товарів, які займають лідируючі позиції в українському експорті (зернові культури). Найвищий відсоток становить фруктів та горіхів - 7,8%, алкогольні напої - 5,9%, корми для тварин - 5,8%, харчові продукти - 5,6%, насіння та плоди - 5,4%, овочі - 5,1% тощо.

Очевидно, що сільськогосподарські продукти груп продуктів, які мають найбільший попит на український експорт, є недостатніми. З метою підвищення конкурентоспроможності вітчизняної сільськогосподарської продукції на світовому ринку, при скороченні економічних ризиків та втрат, більша увага повинна приділятися виробництву та експорту товарів високого попиту.

В останні десятиліття спостерігається тенденція збільшення впливу великих господарств на сільськогосподарський експорт. Проте виробники

малого та середнього бізнесу, в яких зосереджена переважна більшість земель та виробляється більша частка сільськогосподарської продукції, повинні стати важливими суб'єктами зовнішньоторговельної діяльності. Для створення сприятливих умов для участі малих та середніх гравців у експорті сільськогосподарської продукції потрібні державні структури [18].

Досягти максимально високих результатів у зовнішньоторговельній діяльності України можна шляхом впровадження низки заходів, які не тільки позитивно вплинуть на фізичні показники, а й на вартісні, до них відносяться: диверсифікація ринків збуту продовжує збільшувати відсоток продажів до Азії та Європи ; спрощення умов виходу для українських виробників на світовий ринок; сприяння становленню харчової інфраструктури, що сприяє зовнішній торгівлі; зростання експорту продукції з вищою доданою вартістю; спрощення умови для іноземного капіталу для створення переробних підприємств на території України тощо [19, с. 24-30].

Ці заходи допоможуть підвищити та поліпшити якісну складову експорту сільськогосподарської та харчової продукції та матимуть позитивний вплив на сільське господарство України.

Висновки

Зовнішня торгівля товарами та послугами відіграє важливу роль у формуванні ВВП країни, стимулюючи розвиток української економіки. Тому заходи для його розвитку займають важливе місце в системі заходів щодо подолання явищ кризового та посткризового відновлення економіки. Місце експорту у формуванні економічної динаміки є значним і тому має бути фактором структурної перебудови в короткостроковій середньостроковій перспективі.

Аналіз тенденцій і закономірностей розвитку зовнішньої торгівлі в Україні та фактори, що призвели до них, дозволяють встановити основні перспективи їх подальшого розвитку. Зокрема, в найближчі роки структура експорту вітчизняних товарів істотно не зміниться. З метою посилення експорту товарів та виробів з вітчизняних компаній "поліпшення якості товарів буде мати велике значення завдяки технологічній модернізації металургійних підприємств та відновленню попиту на метали на світових ринках".

Зміна структури експорту в бік збільшення частки товарів із більшою питомою вагою доданої вартості можливе за створення якісних конкурентоспроможних товарів та формування іміджу країни на світових ринках. У структурі імпорту також не очікується суттєвих змін. Залежність від імпорту енергоносіїв наразі стимулюватиме ріст імпорту з випередженням темпів у порівнянні з розвитком експорту. З'ясування цієї проблеми полягає у модернізації ЖК комплексу України, пошуку альтернативних джерел енергії для української економіки. Окрім того, постійне знецінення гривні, зниження реальних доходів стимулює перехід багатьох імпортерів товарів повсякденного вжитку в тінь. І це може стати тенденцією наступних років.

Отже, розвиток зовнішньої торгівлі України та з її допомогою економіки країни в найближчій перспективі залежить від виваженої політики уряду щодо стимулювання власного виробництва, зниження кризових явищ, подолання безробіття, сприяння зміцненню національної валюти.

Основою для оптимізації економічних відносин міжнародної торгівлі України, пов'язаної з матеріальним виробництвом, є установлення прямих контактів між пов'язаними спорідненими підприємствами, створення спільних підприємств та безпосередня участь у транснаціоналізації. Одночасно важливе значення має розширення прав безпосередніх учасників міжнародної торгівлі на формування певних корпоративних об'єднань.

Варто зазначити, що Угода про Асоціацію між Україною та ЄС змінила зовнішньоекономічні напрямки України у порівнянні з тими, що існували до її підписання.

Зовнішній товарообіг скоротився з країнами СНД, тоді як європейські країни отримали більшу частку як в експорті, так і в імпорті України, але грошові обсяги цих показників значно скоротилися внаслідок виникнення кризових явищ в українській економіці. Зниження відбулося шляхом всіх товарних позицій, проте експорт найбільших втрат складався з будівництва машин, продукція яких була зосереджена переважно на ринку СНД.

Продукти аграрного комплексу демонструють менший спад, виробники яких могли входити на ринок ЄС і не втратити своїх позицій на азійських та африканських ринках. У перспективі може збільшитися постачання товарів в ЄС, якщо економічна ситуація в Україні стабілізується, а в експорті з'явиться готова продукція з високою доданою вартістю, яка буде відповідати європейським стандартам. Проте, існує висока ймовірність України отримати асиметричну торговельну ситуацію з переважанням експорту дешевої сировини та імпорту дорогої готової продукції через нездатність інвестувати в виробництві високотехнологічних і технічних бар'єрів в торгівлі з країнами ЄС. У той же час, українські виробники готової продукції будуть намагатися переорієнтувати на менш вимогливі ринки в Азії та Африці, які вже можна побачити в останніх змінах в географічній структурі експорту.

Список використаних джерел

1. Аналіз макроекономічних показників та інструментів, що впливають на грошово-кредитну політику [Електронний ресурс] // Публічний аудит. – 2017. – Режим доступу : <http://publicaudit.com.ua/reports-on-audit/doslidzhennya/>
2. Аналіз бар'єрів для міжнародної торгівлі в Україні [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу : http://tfd.ier.com.ua/wordpress/wp-content/uploads/2016/06/Trade_barriers_report_tfd_2016.pdf
3. Герасименко Г. О. Характеристика та аналіз стану зовнішньоекономічної діяльності підприємств легкої промисловості України / Г. О. Герасименко, Ю. В. Гончаров // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – № 3. – С. 69–78.
4. Далик В.П. Проблеми розвитку української зовнішньої торгівлі послугами / В.П. Далик, Н.І. Дуляба // Регіональні проблеми розвитку територіальних систем: теорія, практика, перспективи: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (15–16 квітня 2016 р.). Ч. 3; ред. кол.: М.А. Лендел (гол. ред.) [та ін.]. – Ужгород: ФОП Сабов А.М. – С. 26–29.
5. Деякі аспекти зони вільної торгівлі з ЄС, попередні результати [Електронний ресурс] // Публічний аудит. – 2016. – Режим доступу : <http://publicaudit.com.ua/reports-on-audit/deyaki-aspekti-zoni-vilnoyi-torgivli-z-yes-poperedni-rezultati/>
6. Держана служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukrstat.org/uk/operativ/menu/menu_u/zed.htm
7. Євроасоціація: два роки потому [Електронний ресурс] / О. Кравчук // Commons/Спільне : журнал соціальної критики. – August 24, 2016. – Режим доступу : <http://commons.com.ua/ru/yevroasotsiatsiya-dva-roki-potomu/>
8. Зовнішня торгівля України товарами і послугами у 2015 році (статистичний збірник). – Держкомстат: Київ. – 2016. – 156 с.

9. Кармінська-Белоброва М. В. Зовнішньоекономічна діяльність України на сучасному рівні: проблеми та напрямки / М. В. Кармінська-Белоброва // БІЗНЕСІНФОРМ. – 2016. – № 4.

10. Козюк, В. В. Монетарні засади глобальної фінансової стабільності : монографія. – Тернопіль : Економічна думка ТНЕУ, 2009. – 728 с.

11. Крупка, Я. Д. Бухгалтерський облік в будівництві [Текст] : навч. посіб. / Я. Д. Крупка, З.-М. В. Задорожний, Р. О. Мельник. – Тернопіль : Принтер-інформ, 2004. – 514 с.

12. Мінекономрозвитку підбило підсумки експорту за 2016 рік [Електронний ресурс] / Прес-служба Мінекономрозвитку – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=2d7f80e7-7185-4b08-8e87-2e21bb922b9a&title=MinekonomrozvitkuPidbiloPidsumkiEksportuZa2016-Rik>

13. Основні проблеми зовнішньоекономічної діяльності підприємств України [Електронний ресурс] / Л. Черчик // Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки Р. II. Економіка й управління національним господарством. – 2015. – № 2. – Режим доступу:

http://esnuir.eenu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/9897/3/echcenu_2015_2_6.pdf

14. Підсумки 2016: бізнес-досягнення року [Електронний ресурс] // LAWYERS DAILY. – 2016. – Режим доступу : <http://ua.lawyers.ua/pidsumki-2016-biznes-nadbannya-za-rik.html>

15. Рік вільної торгівлі з ЄС: як угода про ЗВТ вплинула на українську економіку [Електронний ресурс] / О. Голубов // Deutsche Welle. – 2017. – Режим доступу : <http://www.dw.com/uk>

16. Сучасні тенденції розвитку зовнішньоекономічної діяльності в Україні [Електронний ресурс] / В. В. Касьян // Водний транспорт. – 2016. – Вип. 1. – С. 147–152. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vodt_2016_1_25

17. Україна на 8 місці у рейтингу найрозвинутіших аграрних країн [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://agropolit.com/news/172-ukraina-na-8-misti-u-reytingu-nayrosvinutisih-agrarnih-krain>.

18. Ціни [Електронний ресурс]. – Державна служба статистики України.
– Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

19. Яців І., Яців С. Формування цін на сільськогосподарську продукцію як чинник розвитку аграрного сектору економіки / І. Яців, С. Яців // Аграрна економіка. – 2015. – Т. 8. – № 1-2. – с. 24-30.

20.

Advego Plagiatus 1.3.32*

Файл Певка Проверка унікальності Справка

Адрес: Кодировка: WINDOWS-1251

Игнорировать домены:

Залучення вітчизняної економіки до світових глобалістських заходів сприяє розширенню можливостей України щодо здійснення торговельних операцій на міжнародних ринках. Попри сприятливі ззовні умови для розвитку зовнішньої торгівлі існують перешкоди внутрішнього характеру – воєнно-політичний конфлікт на сході країни, погіршення економічних відносин в Росію, кризовий стан економіки держави. Відтак, змінюються умови та можливості співпраці вітчизняних підприємств в зарубіжними партнерами. Окремі напрями міжнародної торговельної співпраці стають тривалими, формують закономірності їх розвитку, інші носять короткостроковий характер, відображаючи певні тенденції співпраці. Зважаючи на першочергове завдання підвищення вітчизняної економіки, зростання добробуту населення, підвищення якості та рівня його життя, питання міжнародної торгівлі є одним з інструментів урядової політики у вирішенні означених проблем. Відтак, актуальність даного дослідження обумовлена необхідністю дослідження розвитку міжнародної торгівлі України та встановлення перспектив використання такої співпраці з метою зміцнення вітчизняної економіки.

Високий рівень відкритості економіки України свідчить про важливість зовнішньої торгівлі як одного з основних факторів економічної динамки. В той самий час міжнародне середовище стає все більш конкурентоспроможним і швидко змінюється. Отже, для України зміни в показниках зовнішньої торгівлі мають визначальне значення для забезпечення конкурентоспроможності національної економіки та сталого економічного зростання.

Розкажується про світові коливання ці на ринках, що зумовлює корекцію спеціалізації України у товарах і технологіях у міжнародній торгівлі, а також про значну вразливість країни до зовнішніх дестабілізаторів, особливо стосовно фінансової або економічної кризи. У цьому контексті важливо проаналзувати особливості зовнішньої торгівлі України в різні періоди.

Зовнішня торгівля традиційно привертає значну увагу з боку провідних науковців та аналітиків. Питання динамки структури зовнішньої торгівлі проаналзуване в роботі І. А. Гончар. Вплив зовнішньої торгівлі на забезпечення зовнішньої стійкості економіки досліджено Т. А. Тищуком. Питання динамки зовнішньої торгівлі та особливостей торговельних відносин України з країнами СНД та ЄС досліджено у роботі І. О. Пенської, яка продемонструвала необхідність інтеграції нашої країни у світовий економічний простір на паритетних умовах, як засоб захисту від загроз і викликів глобалізаційних процесів.

Метою курсової роботи є проведення макроекономічного аналізу зовнішньої торгівлі країни. Об'єктом дослідження є аналіз зовнішньої торгівлі країни. Предметом дослідження є особливості регулювання та основні напрями аналізу зовнішньої торгівлі країни.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких завдань:

- охарактеризувати теоретичні основи зовнішньої торгівлі країни;
- провести аналіз впливу зовнішньоекономічної діяльності на динамку основних макроекономічних показників країни;
- визначити проблеми та перспективи розвитку зовнішньої торгівлі.

Курсова робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел.

Редактор текста

[14:42:40] Проверено документов: 261 / Всего найдено: 356 документов
 [14:42:41] Символов: 40894 / Слов: 5388 / Символов в словах: 34169
 [14:42:41] Унікальність текста (Фразы / Слова) 88% / 100%
 Поиск по фразам: 88% - удовлетворительная уникальность текста.
 Поиск по словам: 100% - высокая уникальность текста.

Журнал

Плагиатус готов к работе 40894 символов

Активация Windows
 Перейдите до розділу "Настройки", щоб активувати Windows.
 • Контент-проектант
 • SEO-специалист

ADVEGO Биржа контента №1

Регистрация Вход

Новости Адвего

1 тур голосования за научно-фантастические рассказы начался!

Сертификация Адвего для исполнителей / Возможность получить статус Гуру

Увеличение максимального количества одновременно выполняемых работ для Гуру, Экспертов, Профианалов и Специалистов

еще

Контент на заказ

Круглосуточная служба поддержки

УКР 1443 19.11.2018